

نخستین همایش ملی ایران شناسی

(۲۷-۳۰ خرداد ۱۳۸۱)

برای آن که افق‌های جدید در عرصه‌های گوناگون ایران‌شناسی گشوده شود، نخستین همایش ملی ایران‌شناسی به همت بنیاد ایران‌شناسی و همکاری نهاد ریاست جمهوری، وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، وزارت امور خارجه، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با اهداف زیر در حوزه ایران‌شناسی برگزار شد:

برقراری ارتباط مستمر میان اندیشه‌مندان و پژوهشگران، ایجاد فضای نقد و تحلیل آراء و نظریه‌ها، ایجاد کانونی برای ارائه آخرین دستاوردها و مطالعات، تعیین قلمرو و محدوده ایران‌شناسی با تبادل افکار و اطلاعات، بررسی موانع و مشکلات تحقیقات در داخل و خارج از کشور، تعیین اولویت‌های تحقیقاتی و معرفی زمینه‌های نوین مطالعاتی و پژوهشی.

شوراهای علمی و اجرایی مدیریت و هدایت برنامه همایش را بر عهده داشتند. تدارک همایش، عملاً با فراخوان مقالات در اسفند ۱۳۷۹ آغاز شد. ده قلمرو اصلی همایش به شرح زیر تعیین گردید: ادبیات ایران؛ اقتصاد ایران؛ تاریخ و جغرافیای تاریخی؛ زبان و زبان‌شناسی؛ سیاست و مدیریت روابط بین‌الملل ایران؛ کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی؛ مردم‌شناسی و فرهنگ عامه؛ مسائل عمومی ایران‌شناسی؛ معارف و علوم اسلامی، تاریخ علم و تعلیم و تربیت در ایران؛ هنر و باستان‌شناسی.

در جلسه افتتاحیه (صبح روز دوشنبه ۲۷ مرداد ۱۳۸۱، در تالار خواجه‌نصیر، مرکز همایش بین‌المللی صدا و سیما)، دکتر محسن تهرانی‌زاده، دبیر اجرایی همایش، گزارشی جامع از چگونگی سامان‌یافتن و نحوه برگزاری و فعالیت‌های همایش عرضه کرد. همایش، با سخنان حضرت آقای خاتمی، رئیس‌جمهور، که جناب آقای دکتر حسن حبیبی، رئیس بنیاد ایران‌شناسی، در خاتمه سخنان خود از ایشان برای ایراد سخنرانی دعوت کرده بودند، رسماً افتتاح شد. معظم له، طی سخنان خود، در فواید همایش اظهار داشتند: «مجموعه مطالعاتی که در زمینه‌های گوناگون فرهنگ و تاریخ و زبان و دین و اقتصاد و سیاست ایران انجام می‌شود هم ما را با جنبه‌های گوناگون تمدن ایرانی آشنا می‌کند و هم داشتن تصویری هرچند اجمالی از ویژگی‌های این تمدن می‌تواند به این مطالعات - که، به دلیل تخصصی بودن، در معرض خطر پراکندگی و جزئی‌نگری‌اند - جهت بدهد.»

در مراسم افتتاحیه، مسائل عمومی ایران‌شناسی مطرح و سخنرانی‌های زیر ارائه شد: «روز آغاز ایران‌شناسی در قرن بیست و یکم» (دکتر برنارد هوکارد، مدیر مرکز ملی تحقیقات علمی فرانسه)، «توسعه نظام‌یافته ایران‌شناسی در آینده و چند پرسش اساسی درباره آن» (دکتر حسن حبیبی)، «برای شناخت ایران چه باید کرد» (دکتر بهمن سرکاراتی، عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «گنج شایگان زبان فارسی و فرهنگستان زبان و ادب فارسی و وظایف آن» (دکتر غلامعلی حدّاد عادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «روح ایرانی در جسم هندی» (پروفسور عابدی، استاد دانشگاه دهلی).

فعالیت نشست گروه‌های ده‌گانه از بعد از ظهر روز دوشنبه در تالارهای مجموعه فرهنگی - هنری سعدآباد (حافظیه) آغاز گردید. اجمالاً به برخی از سخنرانی‌ها، که مستقیماً با زبان و ادب فارسی ربط دارد، اشاره می‌شود.

گروه ادبیات ایران

«شکایت از جدایی: نگاهی دیگر به نی‌نامهٔ مثنوی» (دکتر نصرالله پورجوادی از مرکز نشر دانشگاهی)، «تحلیل نثر فارسی ابوریحان و برخی از فواید لغوی التفهیم» (دکتر اسماعیل حاکمی از دانشگاه تهران)، «یک‌صد ضرب‌المثل یکسان در انگلیسی و فارسی» (بهاء‌الدین خرمشاهی از فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «فردوسی و هویت‌شناسی در شاهنامه» (دکتر منصور رستگار فسایی از دانشگاه شیراز)، «زبان فارسی در سیستان» (دکتر علی رواقی از

فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «سابقه ویراستاری و روند رشد و دستاوردهای آن در ایران» (احمد سمیعی (گیلانی) از فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «آیا فرهنگ تحفة الاحباب از حافظ اوبهی است» (دکتر علی‌اشرف صادقی از فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «تنوع اصطلاحات علمی و الفاظ مدنی در دیوان ناصر خسرو» (دکتر مهدی محقق از فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «فلندریات خاقانی» (دکتر معصومه معدن‌کن از دانشگاه تبریز). هم‌چنین دکتر آصف نعیم صدیقی^۱ از هندوستان درباره سابقه شعر نو در ایران و دکتر ریکاردو زیپولی^۲ از ایتالیا درباره نوعی طبقه‌بندی رایانه‌ای واژگان غزل سخن گفتند.

گروه زبان و زبان‌شناسی

«برخی از ویژگی‌های زبانی و نمونه‌هایی از اصطلاحات و تعبيرات حقوق اداری و دیوانی در سه قانون مهم مجلس اول دوره مشروطه» (دکتر حسن حبیبی)، «زمان آینده در زبان‌ها و گویش‌های ایران غربی» (دکتر حسن رضائی باغبیدی از فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «چند واژه مؤنث در ادبیات دینی سعدی» (دکتر زهره زرشناس از پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)، «تولد زبان‌های ایرانی میانه شرقی، تحول پژوهش در زبان‌های ایرانی میانه غربی» (دکتر بدرالزمان قریب از فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «مفعول نشانه اضافه‌ای در زبان فارسی» (دکتر امید طیب‌زاده از مرکز نشر دانشگاهی)، «تغییر کمیت صوت‌های فارسی، عامل اصلی تحول وزن شعر در دوران معاصر» (ابوالحسن نجفی از فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، و ولادیمیر ایوانف^۳ از روسیه درباره ارکان واژه‌سازی در زبان‌های ایرانی سخنرانی کرد.

گروه معارف و علوم اسلامی، تاریخ علم، تعلیم و تربیت در ایران

«تحول عرفان ذوقی عاشقانه به تصوف فلسفی عالمانه در ایران»، (دکتر حمید فرزام از فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «عناصر و گرایش‌های همانند در عرفان هندی و عرفان اسلامی ایران: ابراهیم ادهم و ملامتیان فرقه شیوائی پاشوپته» (دکتر فتح‌الله مجتباتی از فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، «مشکلات ترجمه متون عرفانی از فارسی به زبان‌های

1) M. Asif Naim Siddiqi

2) Ricardo Zipoli

3) Veladimir Ivanov

خارجی» (منیژه نوری اورنگا از فرانسه).

گروه نسخه‌شناسی و کتاب‌شناسی

«ارزیابی ایران شناختی تجارب الامم، تاریخ‌نامه ارجمند مسکویه رازی» (ابوالقاسم امامی از میراث مکتوب)، «ملاحظاتی در باب نسخه خطی مشتمل بر ۱۵۲ غزل از حافظ و چاپ تک‌نسخه‌ای آن» (دکتر سلیم نیساری).

مراسم اختتامیه روز پنج‌شنبه ۳۰ خرداد، از ساعت ۱۵ تا ۱۸:۳۰ در تالار گلبانگ برگزار گردید. ریاست جلسه را دکتر حسن حبیبی بر عهده داشتند. پس از سخنرانی ایشان با عنوان «حکایت هم‌چنان باقی»، نمایندگان گروه‌های ده‌گانه خلاصه‌ای از کارها و دستاوردها و پیشنهادهای گروه خود را گزارش دادند. سپس برخی از شرکت‌کنندگان غیر ایرانی همایش، از جمله آقای ایوانف از روسیه، ناجی تخماق از ترکیه، قرآن بیکف از ازبکستان و صفر عبدالله از قزاقستان و دکتر مهدی محقق از ایران درباره همایش اظهار نظر کردند.

سرانجام، بیانیه همایش در ۲۰ بند قرائت و به تصویب مجلس رسید و با سپاس‌گزاری رئیس همایش از شرکت‌کنندگان و دست‌اندرکاران ختم جلسه اعلام گردید. در روزهای برگزاری همایش، چهار خبرنامه منتشر گردید و برنامه نهایی همایش نیز در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت. هم‌چنین نمایشگاهی از کتاب‌ها و برخی آثار هنری مرتبط با مسائل ایران نیز برگزار گردید. پس از همایش دفتری شامل سخنرانی‌ها و گزارش‌های جلسات افتتاحیه، عمومی و اختتامیه و آیین‌نامه همایش به چاپ رسید.

بنیاد ایران‌شناسی

یازدهمین همایش بین‌المللی روش‌های گویش‌شناسی^۱

یازدهمین همایش بین‌المللی روش‌های گویش‌شناسی از ۵ تا ۹ اوت سال جاری (۱۴-۱۸ مرداد ۱۳۸۱)، در دانشگاه شهر یوئسو^۲ در شمال فنلاند، برگزار شد. در این همایش بین‌المللی، شرکت‌کنندگانی از کشور میزبان و کشورهای آلمان، آمریکا، اتریش، اسپانیا، استونی، انگلستان، ایتالیا، ایرلند، ایسلند، برزیل، بلژیک، پرتغال، تایلند، دانمارک، روسیه، ژاپن، سوئد، سوئیس، صربستان، غنا، فرانسه، کانادا، کرواسی، لهستان، مجارستان، نروژ و هلند حضور داشتند و در حدود دویست مقاله در زمینه‌های مسائل نظری و عملی گویش‌شناسی، برخورد زبان‌ها و معرفی گویش‌های در حال نابودی قرائت شد. علاوه بر جلسات سخنرانی، نمایشگاه کتاب و نمایشگاه پوستر و کارگاه‌های آموزشی سودمندی- از جمله کارگاه‌های آموزشی گویش‌شناسی و رده‌شناسی، ضبط و تحلیل داده‌های زبانی، روش‌های محاسباتی در گویش‌شناسی و زبان‌های فینو-اوگری در برخورد با انگلیسی- برگزار شد. یگانه شرکت‌کننده ایرانی در این همایش دکتر حسن رضائی باغبیدی، معاون گروه گویش‌شناسی فرهنگستان زبان و ادب فارسی، بود که مقاله خود را تحت عنوان «زبان زرگری از منظر زبان‌شناسی منطقه‌ای»^۳ قرائت کرد. زبان زرگری یا رومانو عضوی از شاخه زبان‌های هندی و گونه‌ای از زبان کولیان اروپای شرقی است که در روستاهای زرگر و باقراآباد ترک در استان قزوین رایج است و سخن‌گویانی نیز در قوچان دارد^۴. تقریباً همه سخن‌گویان زرگری در روستاهای زرگر و باقراآباد ترک سه‌زبان‌اند و، علاوه بر زرگری، به زبان‌های ترکی و فارسی نیز تکلم می‌کنند. از آن‌جا که زبان رادیو و تلویزیون فارسی و زبان رایج در روستاهای اطراف ترکی است، زبان زرگری به طور کامل به کودکان منتقل نمی‌شود. به‌علاوه، برخی از والدین ترجیح می‌دهند در خانه به زبان فارسی تکلم کنند تا فرزندانشان در آینده در مدرسه مشکلات کمتری داشته باشند. از سوی دیگر، مهاجرت به شهرهای بزرگ و ازدواج‌های برون‌گروهی روند نابودی این زبان را سرعت بخشیده

1) The Eleventh International Conference on Methods in Dialectology (Methods XI).

2) Joensuu

3) "The Zargari Language from an Areal Linguistic Perspective".

۴) این زبان ربطی به زبان ساختگی مشهور به زرگری ندارد. نام اصلی این زبان رومانو است؛ اما، از آن‌جا که در روستای زرگر رایج است، آن را زرگری نیز می‌نامند.

است. دکتر حسن رضائی باغبیدی، در مقاله خود، ضمن معرفی اجمالی ویژگی‌های آوایی، صرفی، نحوی و واژگانی زبان زرگری، به تأثیرهای زبان‌های ترکی و فارسی بر آن پرداخته است. این تأثیرها به گونه‌ای است که زرگری را از دیگر زبان‌های هم‌خانواده‌اش متمایز می‌سازد. گرایش به حذف دمیدگی از واج‌های دمیده، وجود واج‌های دخیل /ö/ و /ti/، گرایش به ساخت هجایی CV(C)(C) و، از همه مهم‌تر، وجود قانون هم‌آهنگی مصوت‌ها، از جمله ویژگی‌های زبان زرگری است.

□

گزارش سفر به تاجیکستان (۲۹ شهریور تا ۵ مهر ۱۳۸۱)

آقایان دکتر حداد عادل رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی، دکتر بهمن سرکاراتی، دکتر علی‌اشرف صادقی، دکتر علی‌رواقی و احمد سمیعی (گیلانی)، اعضای پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی، و بانو ناهید حجازی، مدیر روابط بین‌الملل فرهنگستان، به دعوت بنیاد رودکی، برای شرکت در جشن سالروز رودکی و «همایش تحقیق، نقد و نشر شعر رودکی، تاریخ و آینده آن» به تاجیکستان سفر کردند.

در مراسم افتتاح همایش (صبح روز یکشنبه ۳۱ شهریور)، ابراهیم عثمانف، رئیس مشاور دولتی به مهمانان و شرکت‌کنندگان خیرمقدم گفت و پیام رحمانف امام‌علی، رئیس جمهور تاجیکستان، قرائت شد. دکتر عسکر حکیم، رئیس اتحادیه نویسندگان تاجیکستان، و پروفیسور رسول هادی‌زاده، رئیس بنیاد رودکی، ضمن بیانات خود به مهمانان خوش‌آمد گفتند.

آقای دکتر حداد عادل، طی سخن‌رانی خود، بر لزوم توجه به خط و زبان فارسی برای حفظ هویت و سابقه فرهنگی تاجیکستان و تحکیم مناسبات و پیوند با هم‌زبانان ایرانی تأکید کرد.

در این مراسم، چند تن از شاعران تاجیکستان، از جمله بانو گل‌رخسار، بانو نقره، برهان محمد قُلف، رحمت نظری و هم‌چنین آقای دکتر موسوی گرمارودی، رایزن فرهنگی ایران در تاجیکستان سروده‌های خود را خواندند.

روز دوشنبه اول مهر، هیئت اعزامی فرهنگستان از انستیتو زبان و ادبیات رودکی بازدید

کرد و، در تالار اجتماعات گروه زبان و ادب فارسی این انستیتو، با حضور آنان میزگردی تشکیل شد. دکتر دادخدا سیم‌الدین‌اف، رئیس دانشکده زبان و ادبیات فارسی، ضمن خوش‌آمدگویی، اظهار داشت که انستیتو رودکی، با پیشینه تقریباً هفتادساله و دارابودن کرسی‌های متعدّد از جمله زبان و ادب فارسی، از کهن‌ترین کانون‌های فرهنگی و ایران‌شناسی به‌شمار می‌رود، که بسیاری از ایران‌شناسان روس در آن به تحقیق و فعالیت پرداخته‌اند. این انستیتو اکنون با فرهنگستان زبان و ادب فارسی ارتباط پیوسته دارد و دو نفر از استادان آن عضو پیوسته فرهنگستان‌اند. وی، در پایان، خواستار گسترش روابط علمی در زمینه انتشاراتی گردید. آقای دکتر حداد عادل نیز از این پیش‌نهاد استقبال کرد و اظهار داشت که «تلاش ما در فرهنگستان برای تاجیکستان و تلاش تاجیکستان، در انستیتو رودکی، برای ایران است. زیرا ارج نهادن شما به رودکی، علاوه بر آن‌که به معنی تلاش شما برای تثبیت هویت خودتان است، به معنی برقراری پیوند با فرهنگ ایرانی نیز می‌باشد». در جواب پرسش‌های فرهیختگان و استادان تاجیک، فعالیت‌های فرهنگستان زبان و ادب فارسی شرح داده شد.

هیئت اعزامی فرهنگستان، در ساعت ۴ بعدازظهر همان روز، در محل انجمن پیوند تاجیکان جهان، با دکتر منیاژوف، رئیس انجمن، ملاقات کرد. بنا به گزارش ایشان، این انجمن، در سال ۱۹۸۹، در شهر دوشنبه، ابتدا با نام جمعیت پیوند، به عنوان شعبه‌ای از جمعیت رادینه [وطن] - مسکو، تأسیس شد. محمد عاصمی (اولین رئیس جمعیت) و دکتر محمدجان شکوری از مؤسسان آن بودند. در سال ۱۹۸۶، با ترور استاد عاصمی، کمال عینی به ریاست جمعیت منصوب شد. سپس در سال ۱۹۹۱، در کنگره جمعیت تاجیکان جهان، آیین‌نامه‌ای تنظیم گردید و انجمن در ۱۹۹۲ اعلام استقلال کرد. در نهم سپتامبر همان سال نخستین جشن تاجیکان و فارسی‌زبانان برپا شد. با گذشت زمان، به دلیل جنگ‌های داخلی در تاجیکستان، شمار اعضا از ۴۰۰ نفر به ۲۰۰ نفر تنزل یافت و قرار شد جمعیت به سازمان تبدیل شود و جمعیت پیوند و انجمن تاجیکان جهان اساس‌نامه‌های جداگانه داشته باشند و انجمن پیوند سازمان اجرایی باشد. اما، پس از برپایی انجمن سوم و تجدید نظر در سازمان انجمن، قرار شد انجمن و جمعیت جدا از هم نباشند و یک اساس‌نامه داشته باشند. امروز، شمار اعضای شورا ۳۳ نفر است و ریاست عالیّه را رئیس جمهور بر عهده دارد.

وی، در ادامه سخنان خود، از دکتر حداد عادل، دکتر شعردوست و دکتر موسوی گرمارودی به عنوان اعضای شورای انجمن تاجیکان جهان نام برد. در پایان، دکتر حداد عادل بر لزوم ترویج خطّ نیاکان در کنار خط سیریلیک تأکید کرد.

روز سه‌شنبه دوّم مهرماه، ساعت ۱۰ صبح، «همایش تحقیق، نقد و نشر شعر رودکی، تاریخ و آینده آن»، در انستیتو رودکی، با حضور هیئت رئیسه، آقایان پروفسور رسول هادی‌زاده (رئیس بنیاد رودکی)، دکتر دادخدا سیم‌الدین‌آف (رئیس دانشکده زبان و ادبیات فارسی انستیتو رودکی)، دکتر حداد عادل (رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، دکتر موسوی گرمارودی (رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران)، آقای سمردی (سفیر جمهوری اسلامی ایران)، دکتر یاحقی (استاد زبان و ادب فارسی از دانشگاه مشهد)، دکتر فاضل طاهرآف (دبیر آکادمی شعبه علم‌های جمعیت‌شناسی فرهنگستان علوم تاجیکستان)، دکتر عبدالنبی ستارزاده (معاون وزیر امور خارجه) و عبدالجبار رحمانف (مدیر شعبه فرهنگ ریاست جمهوری)، آغاز شد.

ابتدا، دکتر رسول هادی‌زاده، ضمن خوش‌آمدگویی، تحت عنوان «تجدید نظر در آموزش شعر رودکی و نقد و نشر آن»، سخنانی ایراد کرد. سپس، دکتر حداد عادل، طی سخن‌رانی خود، از این‌که استادان ایرانی در این همایش علمی، بی‌هیچ احساس دوگانگی، سهمی دارند اظهار خوشوقتی کرد و این مشارکت را نمادی از یگانگی فرهنگی ایرانیان و تاجیکان شمرد.

سپس، سخن‌رانان مقالات و سخنان خود را به شرح زیر ارائه دادند و ایراد کردند: دکتر علی‌اشرف صادقی (ابیات تازه‌ای از رودکی)، دکتر علی‌رواقی (لغات سغدی در شعر رودکی)، استاد احمد سمیعی (سخنی چند درباره شعر و ادب دوره سامانی و مقام آن در ادبیات فارسی)، دکتر جعفر یاحقی (رودکی و خیام)، دکتر میرزا ملااحمدآف (مختصری از تاریخ نقد و نشر رودکی)، دکتر علی محمدی خراسانی (تجربه‌های نخستین در تحقیق و نقد نوین شعر رودکی)، دکتر مظفر محمدی‌آف (تحقیق و نقد شعر رودکی از طرف استاد عینی)، دکتر قاسمی (شرح بعضی لغات و ابیات رودکی)، دکتر امریزدان علی‌مردانف (تحقیق و نقد شعر رودکی در کتاب شادروان سعید نفیسی - احوال و آثار رودکی)، دکتر کمال عینی (سرآغاز مشکلات رودکی‌شناسی)، دکتر فریدون هادی‌زاده (ترجمه شعر رودکی به زبان روسی از نگاه اصالت متن شاعر).

ساعت ۳/۵ بعد از ظهر همان روز، از دانشکده ادبیات دانشگاه دولتی دوشنبه بازدید به عمل آمد. ریاست دانشکده ادبیات را دکتر امام‌اف و ریاست کرسی‌های زبان و ادبیات کلاسیک را پروفسور خدایی شریف‌اف، ریاست کرسی گویش‌های تاجیک را خانم پروفسور مکره قاسم‌اوا، ریاست کرسی زبان تاجیکی را پروفسور حامد مجیدف و ریاست کرسی ادبیات نوین تاجیکی را پروفسور اعلم‌خان کوچراف بر عهده دارند.

این دانشگاه سیزده دانشکده دارد که دانشکده زبان فارسی تاجیکی از قدیمی‌ترین آنهاست. ۹۰۰ استاد در کل دانشگاه و ۴۰ استاد در دانشکده ادبیات و ۲۲ استاد در بخش زبان و ادب تاجیکی به تدریس و تربیت دانشجویان مشغول‌اند. دکتر حداد عادل، در این بازدید، درباره پیوند فرهنگ دو ملت سخن گفت و خدمت تاجیکان به زبان فارسی را موجب تحکیم ارکان و پیوند با پیشینه فرهنگی آنان دانست. پروفسور خدایی شریف‌اف نیز خواستار دعوت هر ساله فرهنگستان از یک یا دو استاد این دانشگاه، برای بازآموزی زبان فارسی در دانشگاه‌های ایران، شد.

ساعت ۶ عصر همان روز، از انستیتو شرق‌شناسی و آثار خطی آکادمی علوم تاجیکستان، که ریاست آن را دکتر جوهره‌بیک نذری‌یف بر عهده دارد، بازدید به عمل آمد. این مؤسسه، با سابقه پنجاه‌ساله، دارای سیزده‌هزار نسخه بسیار ارزشمند خطی چاپ سنگی است. قدیمی‌ترین نسخه، به آغاز قرن یازدهم میلادی، تعلق دارد. هم‌چنین کتاب‌هایی نظیر التفهیم ابوریحان، نمونه‌هایی از کلیات سعدی متعلق به اواخر قرن سیزدهم میلادی (حدود ده تا پانزده سال پس از مرگ سعدی) و ۴۳ غزل از حافظ، متعلق به ۱۴۰۵ میلادی، در این مؤسسه نگهداری می‌شود. بنا به گفته دکتر نذری‌یف، این مؤسسه، مثنوی معنوی را، از روی نسخه اصلی، و تاریخ طبری را، بر اساس نسخه‌های عربی، و شاهنامه فردوسی را، در نه جلد با خط سیریلیک، به چاپ رسانیده است.

آقای دکتر حداد عادل، فعالیت این مرکز را ستود. از همکاران این مؤسسه، آقایان دکتر قاسم شاه‌اسکندری، دکتر خراسانی، سعید انور، دکتر امریزدان مردان‌اف، دکتر حق‌نظر (رئیس قبلی مؤسسه و عضو آکادمی علوم) در این جلسه حضور داشتند.

روز چهارشنبه، ساعت ۱۱ صبح، برنامه سفر به شهر خجند و بازدید از دانشگاه دولتی خجند و گروه زبان و ادب فارسی آن برگزار شد. این دانشگاه در سال ۱۹۳۲ تأسیس شد و دارای دانشکده‌های علوم طبیعی، ریاضیات، فیزیک و مکانیک، فقه‌اللغه تاجیکی،

فقه‌اللغة ازبکی، زبان و ادبیات روسی، زبان‌های خارجی، تربیت معلم، طراحی و گرافیک، تاریخ، اقتصاد، روابط بین‌الملل، حقوق، فنی و مهندسی، شرق‌شناسی و ۳۷ رشته تخصصی است. در این دانشگاه، ۸۰۰ مدرس، که ۳۶ نفر آنان درجه استادی دارند، به تدریس و ۱۰۶۲۰ دانشجو به کسب علوم و فنون مشغول‌اند.

در همان روز از اتاق ایران در شهر خجند و آثار باستانی شهر استروشن (اسروشنه)، با سابقه تاریخی و تمدن دوهزار و پانصد ساله، دیدار به عمل آمد.

عصر روز چهارشنبه، سوّم مهرماه، پس از بازگشت از خجند به دوشنبه، آقای رجب‌أف، وزیر معارف تاجیکستان، با آقای دکتر حداد عادل ملاقات داشتند. در این ملاقات، آقای سرمدی، سفیر ایران در تاجیکستان، نیز حضور داشت. عصر روز پنج‌شنبه، از پژوهشگاه فرهنگ فارسی تاجیکی دیدار به عمل آمد. در تمام بازدیدها کتاب‌هایی، به عنوان هدیه، مبادله شد.

صبح روز جمعه، خانم میسره کلام‌الله، رئیس انجمن دوستی تاجیکستان و ایران، با آقای دکتر حداد عادل ملاقات داشتند. طرفین به گسترش روابط و تشکیل انجمن دوستی تاجیکستان در تهران اظهار علاقه کردند.

هیئت اعزامی، طی این سفر، از شهر حصار و آثار باستانی آن نیز بازدید کرد. این هیئت ساعت ۱۱ صبح روز جمعه، به تهران بازگشت.

ناهید حجازی

